

Землянська А.В.

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

ТЕХНОЛОГІЇ ТРАНСЛЯЦІЇ В ГУМАНІТАРНИХ НАУКАХ: ДОСВІД І СУЧАСНИЙ СТАН

Анотація. У статті акцентовано увагу на аналізі та оцінці впливу сучасних технологій трансляції на процеси поширення гуманітарного знання та розкриття можливостей цих сучасних інформаційних технологій для покращення доступності, розуміння та взаємодії.

Ключові слова: гуманітарне знання, освіта, навчання, цифровізація, інформаційні технології.

Zemlianska A.V. Broadcast Technologies in the Humanities: Experience and Current Condition. The article focuses on the analysis and assessment of the influence of modern broadcasting technologies on the processes of dissemination of humanitarian knowledge and the disclosure of the possibilities of these modern information technologies for improving accessibility, understanding and interaction.

Key words: humanitarian knowledge, education, training, digitalization, information technologies.

Актуальність дослідження визначається високою динамікою змін у сучасному світі та потребою адаптації гуманітарних наук до нових умов. Сучасне суспільство вступає в еру швидкого технологічного розвитку, де гуманітарні науки традиційно відіграють важливу роль у формуванні сучасної культури та сприйнятті суспільних явищ. Обсяг інформації, який зростає, та її доступність ставлять під сумнів традиційні методи трансляції гуманітарних знань. Зміна уявлень про освіту та зміна підходів до навчання створюють потребу в нових стратегіях та засобах комунікації. Гуманітарні науки повинні адаптуватися до нових реалій, де взаємодія з інформацією відбувається через технологічні інтерфейси. Необхідно дослідити, як технології трансляції можуть вдосконалити поширення гуманітарних ідей і вплинути на їх подальший розвиток.

Метою дослідження є аналіз та оцінка впливу сучасних технологій трансляції на процеси поширення гуманітарного знання та розкриття можливостей цих технологій для покращення доступності, розуміння та взаємодії.

Виклад основного матеріалу. Певною мірою торкалися дослідження інформатизаційних тенденцій у культурі й освіті такі дослідники, як О. Глазунова, Л. Діденко, Ж. Краснобаєва-Чорна, І. Косенко, Н. Морзе, А. Нісімчук, Є. Смирнова-Трибульська, І. Твердохліб, Т. Чаюк, К. Чернова, В. Юфименко, G. Dogan, T. Chan, J. Hwang, J. Hidasi, T. Malon, R. Morel та ін.

У працях цих науковців дефіновано й проаналізовано поняття «інформаційно-комунікаційні технології», «цифровізаційні тенденції», «цифровізація», описано особливості практичного втілення надсучасних технологій у освітній галузі, умотивовано ці процеси, визначено й деталізовано алгоритм використання комп'ютерної інноватики. Як бачимо, методологічна база сучасних технологій у освіті перебуває на стадії активного формування.

На різні аспекти дослідження сучасних технологій, зокрема на суть і специфіку поняття, особливості та можливості їх раціонального застосування, скеровували свої наукові пошуки як зарубіжні, так і вітчизняні науковці – дослідники багатьох галузей знання, зокрема педагоги, філологи, історики, економісти тощо (О. Амарідзе, Т. Голуб, Є. Крюкова, М. Бондаренко, А. Землянський, О. Ковальчук, А. Чемерис, С. Шаров, Т. Шарова та ін.).

Незважаючи на значну кількість досліджень, суть і специфіка сучасних технологій для гуманітарного знання залишається не до кінця вивченою філософською та загальнонауковою проблемою, а взаємодія цієї сфери з технічним та інформатизаційним розвитком стає все тіснішою.

Вивчення історії розвитку технологій трансляції в гуманітарних науках відображає еволюцію способів передачі та розповсюдження знань крізь час. Цей шлях розпочався ще в античні часи, де засоби трансляції мали важливе значення для передачі ідей та культурних цінностей. У давні часи технології трансляції були обмежені виключно усними передачами та рукописами. Важливі текстові документи, філософські трактати та інші гуманітарні твори передавалися усно або записувалися

вручну. Це обмежувало доступність інформації та ускладнювало її поширення.

З появою у XV столітті книгодрукування, винахід якого належить Йоганну Гутенбергу, стало можливим масове виготовлення текстів, що вплинуло на доступність та поширення гуманітарних праць. Друк забезпечив ефективну та стандартизовану технологію для трансляції знань, відкривши нові можливості для поширення гуманітарних ідей. Книгодрукування не лише революціонізувало спосіб виготовлення книг, а й мало важливі наслідки для розвитку науки, освіти та соціально-політичних змін:

1. Книгодрукування сприяло значному прискоренню обміну науковою інформацією, що сприяло швидкому науковому прогресу. Поширення наукової інформації сприяло створенню наукових співтовариств та сприяло розвитку різних наукових галузей.

2. Винахід книгодрукування також вплинув на систему освіти. Книги стали більш доступними для широкого загалу, що сприяло поширенню освіти серед населення.

3. Зростання доступності інформації призвело до підвищення обізнаності громадян про політичні, соціальні та економічні питання. Це вплинуло на формування громадянської свідомості та створення підґрунтя для соціально-політичних змін.

4. Розповсюдження книг сприяло культурній революції: літературні шедеври, філософські трактати та художні твори стали доступними для читання й обговорення, що сприяло розквіту культури та мистецтва.

5. Знання стало доступним не лише еліті, а й іншим верствам суспільства, почали виникати університети, що сприяло більш широкому обміну ідеями та знаннями.

В цілому, роль книгодрукування в розвитку гуманітарного знання та його трансляції неоціненна. Цей винахід змінив людське суспільство, сприяючи науковому прогресові, освіті та культурному розвитку.

Окрім книг як джерела інформації, варто згадати й про розвиток наукових видань. У історичному вимірі, науковий журнал нараховує вже 350 років існування. На ранніх етапах розвитку науки вчені (або, як їх називали тоді, природничі філософи) були географічно розділені або обмежували своє спілкування лише в межах певної території. Комунікації були практично відсутні або мали випадковий характер, і

нові знання або ідеї іноді передавалися лише через листи, нотатки або особисті зустрічі під час подорожей. Поступово, починаючи з XVII століття, розвивалися та структурувалися наукові товариства – об'єднання вчених зі спільними інтересами, спершу обмежені географічно однією країною. Ключову роль у спілкуванні таких товариств почали відігравати публікації, через які здійснювалось оприлюднення наукових ідей або результатів досліджень. Тематично спрямовані видання, а саме – наукові журнали, з'явилися одночасно в середині XVII століття у Великій Британії та Франції. Науковий журнал як інструмент наукової комунікації, разом із іншими друкованими матеріалами, зберігає свою актуальність і до сьогодні [5, с. 30].

Вплив технологій трансляції продовжив зростати в епоху новітнього часу. У XIX столітті телеграф і телефон революціонізували способи комунікації, дозволяючи передавати інформацію на великі відстані в реальному часі. Це змінило динаміку гуманітарних досліджень та обміну ідеями, зменшуючи географічні обмеження.

Кінематограф як масовий медіум здатний об'єднати в собі візуальні та словесні аспекти гуманітарних тем, дозволив створювати непередавані раніше образи й викликати щирі емоції. Фільми стали не лише засобом розважання, але й важливим інструментом для висвітлення культурної спадщини та важливих гуманітарних питань. Кіно як інструмент візуальної комунікації нерозривно пов'язане з його здатністю створювати ілюзію реальності. Кінодійсність впливає на чуттєвість людини так само сильно, як і реальний світ. Сюжет в кінематографі – це структура, що не обмежується простою послідовністю дій персонажів. Він органічно поєднує виразні засоби внутрішньокадрового простору, ракурсу камери, оптичних ефектів для зйомки об'єктів, які глядач часто не розрізняє, але які саме створюють «невербальну додану вартість» баченого сюжету. Кожен образ у кіно індивідуально та особистісно трактується глядачем [3, с. 5].

Кінематограф як вид мистецтва відрізняється своєю синтетичністю від інших мистецьких форм. У ньому здійснено синтез естетичних властивостей літератури, театру, образотворчого мистецтва, фотографії, музики, а також досягнень у оптиці, механіці, хімії й фізіології. Популярність кінематографа ґрунтується на його унікальній здатності до синтезу та різноманіття засобів вираження [2, с. 20].

У ХХ столітті радіо й телебачення привнесли новий елемент масової комунікації. Гуманітарні науки отримали можливість впливати на мільйони людей одночасно, створюючи глобальне сприйняття культурних та інтелектуальних досягнень. Радіо й телебачення відіграють і сьогодні важливу роль у поширенні гуманітарного знання та впливають на розвиток науки, освіти й соціально-політичні зміни, а саме:

- сприяють візуалізації гуманітарних концепцій через документальні фільми, репортажі та інтерв'ю. Це дозволяє глядачам краще розуміти складні гуманітарні ідеї та події;
- є засобами для вивчення й розуміння різних культур, традицій та історій. Програми, що висвітлюють культурні аспекти, сприяють розширенню світогляду й толерантності;
- відтворення та поширення наукових відкриттів і досліджень, що зроблені в гуманітарних науках. Це сприяє популяризації науки серед глядачів та слухачів;
- створення освітніх програм, які сприяють вивченню гуманітарних предметів та розвитку критичного мислення;
- відіграють важливу роль у формуванні громадянської свідомості через передачі з соціально-політичною тематикою, що стимулюють обговорення та поглиблене розуміння суспільних питань;
- надають можливість громадянам бути більш поінформованими та активними у вирішенні соціальних проблем.

Розвиток технологій трансляції в гуманітарних науках, від античності до сучасності, створив нові способи комунікації та взаємодії гуманітарних наук із суспільством. Ці засоби масової комунікації стали не лише джерелами інформації, але й потужними інструментами формування свідомості та культурного розвитку людства.

У другій половині ХХ та на початок ХХІ століття, з настанням Інтернет-епохи та цифрової революції, гуманітарні науки знову постали перед необхідністю переосмислити свої трансляційні стратегії. Традиційні засоби трансляції гуманітарного знання використовуючи досягнення в галузі інформаційних технологій почали новий етап свого існування в цифровому вимірі.

У сучасному світі цифрові технології стали не лише необхідним, але й невід'ємним інструментом для трансляції гуманітарних знань. Він включає в себе різноманітні програми, онлайн-ресурси та інтерактивні

платформи, які відкривають нові можливості для гуманітаріїв у трансляції своїх досліджень та знань суспільству.

Огляд наявних підходів і технологій у гуманітарній сфері розкриває різноманітні аспекти використання цифрових інструментів. Від віртуальних лекцій до інтерактивних курсів, від відкритих онлайн-бібліотек до спеціалізованих платформ для обговорення дослідницьких результатів – усі ці інструменти стають містком між ученими-гуманітаріями та аудиторією з різних частин світу.

Важливо відзначити, що ці технології не лише сприяють доповненню традиційних методів трансляції гуманітарного знання, але й відкривають нові можливості для глибокого розуміння та взаємодії з ним. Замість традиційних друкованих видань гуманітарні науки використовують електронні ресурси, такі як наукові журнали в електронному форматі, е-книги та інші цифрові платформи для поширення й обміну знанням [6, с. 18].

Диджиталізація значно вплинула також на архіви, бібліотеки та музеї, розширюючи їхні можливості й забезпечуючи більший доступ до культурної спадщини та наукової інформації. З'явилися електронні архіви, які зберігають документи, рукописи, фотографії та інші матеріали в цифровому форматі. Це полегшує пошук та забезпечує дистанційний доступ до історичних ресурсів. Бібліотеки розширюють свої колекції в електронному форматі, надаючи користувачам доступ до е-книг, журналів та інших ресурсів через онлайн-каталоги. Музеї використовують технології для створення цифрових експозицій та віртуальних турів, що дозволяє відвідувачам досліджувати колекції в інтернеті. Диджиталізація рідкісних та унікальних матеріалів робить їх доступними для досліджень і вивчення в будь-якій точці світу. Сучасні технології роблять можливим доступ до культурних та гуманітарних ресурсів для тих, хто раніше зазнавав обмежень у фізичному чи географічному плані. Завдяки цифровим технологіям гуманітарні знання можуть проникати в кожен куточок світу, розширюючи свій вплив.

Такі інновації розкривають не лише нові можливості для трансляції гуманітарного знання, але й ставлять перед сучасними вченими нові виклики та завдання: як забезпечити якість та достовірність інформації у світі, де кожен може брати участь у її формуванні?

Поглиблений аналіз наявних підходів і технологій у гуманітарній сфері дозволяє зрозуміти не тільки переваги, але й виклики, що виникають у використанні цифрових технологій для розповсюдження гуманітарного знання [1, с. 277].

Цифрові технології завдяки своїм безмежним можливостям дозволяють розширити доступ до гуманітарних знань на глобальному рівні. Вони стають необхідним інструментом для взаємодії та обміну інформацією між гуманітаріями та аудиторією з різних куточків світу. Завдяки цифровим технологіям широкий спектр гуманітарних дисциплін стає доступним для вивчення та осмислення, незалежно від місця проживання. Таке глобальне поширення знань відкриває нові можливості для розвитку гуманітарних наук та сприяє зближенню культур та народів. Цифрові технології, які включають в себе комп'ютери, мобільні пристрої, інтернет та соціальні мережі, революціонізують спосіб, яким ми отримуємо та обмінюємося інформацією. Вони дозволяють нам швидко та ефективно знаходити, спілкуватися та співпрацювати з іншими людьми з усього світу.

Це особливо важливо в гуманітарних науках, де обмін інформацією та співпраця є ключовими елементами. Завдяки цифровим технологіям гуманітарії можуть легко отримувати доступ до актуальних досліджень, статей та інших матеріалів, що дозволяє їм поглиблювати свої знання та розширювати свої горизонти. Більше того, цифрові технології дозволяють гуманітаріям ефективно спілкуватися з аудиторією та поширювати свої дослідження та ідеї. Вони можуть використовувати соціальні мережі, вебсайти й інші онлайн-платформи для презентації своїх робіт та отримання зворотного зв'язку від своїх читачів та слухачів. Це дозволяє вченим-гуманітаріям знаходити нові аудиторії та впливати на широке коло людей. Загалом, цифрові технології відкривають безмежні можливості для дослідників, допомагаючи їм розширити свої знання, спілкуватися з аудиторією та впливати на світову культуру й народи.

Технології мають великий потенціал для розширення обсягу й глибини інформації, яку можна надати громадськості. Створення інтерактивних платформ, які залучають до гуманітарних тем, може збільшити зацікавленість громадськості та сприяти активній взаємодії між ученими та аудиторією. Наприклад, вебінари, онлайн-курси та

соціальні медіа можуть стати потужними інструментами для спілкування, обміну ідеями та популяризації гуманітарних наук. Такі платформи можуть сприяти зростанню свідомості та розумінню глобальних проблем і викликів, з якими стикається сучасний світ [4, с. 181].

Засоби візуалізації даних допомагають гуманітаріям створювати наочний образ складних концепцій, що полегшує їх розуміння та сприяє взаєморозумінню серед різних аудиторій. Вони дозволяють відтворити числові дані у вигляді графіків, діаграм, карт та інших візуальних елементів, що допомагають виявити закономірності, тренди та співвідношення між різними факторами. Це особливо корисно в гуманітарних науках, де даних може бути багато, а їх аналіз вимагає часу та зусиль. Візуалізація даних спрощує процес розуміння інформації та дозволяє швидше зробити висновки.

Цифрові технології створюють безліч можливостей для гуманітаріїв співпрацювати та обмінюватися дослідженнями, що сприяє розвитку глобальної наукової інтелектуальної спільноти. Завдяки широкому доступу до інформації та зручним комунікаційним інструментам вони можуть взаємодіяти з колегами з усього світу, обговорювати проекти, обмінюватись ідеями та спільно розвивати нові підходи до вирішення глобальних гуманітарних проблем. Цей процес сприяє зростанню знань і підвищенню якості досліджень, а також – побудові міжнародного співробітництва та взаєморозуміння.

Застосування сучасних технологій може значно полегшити життя гуманітаріїв і зробити їх роботу більш ефективною. Автоматизація рутинних завдань, таких як обробка даних, аналіз текстів чи створення звітів, дозволить відчувати реальну економію часу. Особливо це відчутно при застосуванні технологій штучного інтелекту (AI). У результаті цього гуманітарії матимуть змогу більше уваги приділяти творчим зусиллям та більш продуктивно працювати над важливими проектами. Технології AI стають невід'ємною частиною сучасного світу, і їх використання може стати справжнім каталізатором розвитку гуманітарної сфери.

На жаль, як і у випадку з традиційними технологіями, для сучасних засобів зберігається проблема нерівномірності доступу до них із різних причин. У технологічно розвинених країнах доступ може вважатися відкритим і загальнодоступним, забезпечуючи широкі можливості для користувачів. У протилежному випадку, в менш розвинених регіонах чи

серед менш забезпечених груп населення, нерівномірність у доступі до технологій може створювати нові бар'єри, ускладнюючи можливість використання цифрових інструментів для гуманітарних цілей. Як наслідок – виникає нерівність у доступі до освіти, документації та інформації, посилюючи різницю між більш та менш розвиненими регіонами.

Розповсюдження технологій в гуманітарній сфері може викликати відчуження від традиційних методів навчання та дослідження. Широке використання технологій може призвести до втрати важливого елементу людської взаємодії та сприйняття гуманітарних дисциплін. Надмірне покладання на інновації може негативно впливати на традиційні форми спілкування, освіти та культурної спадщини, змінюючи сутність гуманітарного дослідження.

Розширення використання цифрових платформ у гуманітарній сфері приносить із собою ризики щодо конфіденційності особистих даних. Збільшення кількості цифрової інформації може створити потенційні загрози для безпеки даних, існує ризик неправильного використання особистої інформації та можливості кіберзагроз.

Використання алгоритмічних підходів та автоматизованих систем у гуманітарних дослідженнях може виявитися недостатньо ефективним. Такі системи можуть бути обмежені в розумінні та аналізі складних гуманітарних питань, які вимагають глибокого експертного розгляду й тлумачення.

Упровадження автоматизованих технологій у гуманітарній сфері може вплинути на зайнятість та працевлаштування в галузі гуманітарних наук, створюючи нові виклики для професійного розвитку та перепідготовки спеціалістів.

Історія розвитку засобів трансляції від давнини до сучасності показує складний шлях еволюції способів спілкування та обміну гуманітарним знанням. Починаючи з давнього періоду, коли усна передача інформації визначала суть культурного обміну, і простягаючись до наших днів, де цифрові технології формують нову реальність глобального спілкування, ця історія віддзеркалює постійне бажання людей знаходити більш ефективні та доступні способи обміну ідеями та досвідом.

Висновки. Отже, важливо відзначити, що технології трансляції в гуманітарних науках відіграють ключову роль у сучасному науковому просторі. Розгляд етапів їх еволюції від давнього до сучасного стану дозволив визначити основні тенденції використання технологій у гуманітарних дослідженнях, зокрема для забезпечення безперервного і безбар'єрного спілкування, обміну результатами досліджень, швидкого відбору, сортування й обробки даних тощо. Значний вплив на розвиток гуманітарного знання справляють імерсивні технології, такі як віртуальна реальність та розширена реальність. При цьому варто враховувати й побічні негативні сторони процесу диджиталізації та необхідність поєднувати інноваційні підходи та використання технологій із традиційними, зокрема міжособистісними та комунікативними, методами роботи, саме через особливі об'єкти вивчення.

Література

1. Бульвінська О. І., Капралова І. М. Використання масових відкритих онлайн курсів у професійному розвитку викладачів закладів вищої освіти. *Інформаційні технології та засоби навчання*. 2022. № 88(2). С. 273–290.
2. Демещенко В. Кіно як синтез мистецтв: звук і музика... : монографія / Нац. акад. кер. кадрів культури і мистец., Ін-т мистец. К. : НАКККіМ, 2012. 334 с.
3. Українська історія в кінофільмах: посібник для вчителя / Волошенюк О.В., Мокрогуз О.П., Новікова Л.Є. та ін.; за ред. Волошенюк О.В., Іванова В.Ф. Київ : ЦВП, АУП, 2018. 57 с.
4. Шаров С. В. Інформатизація освіти як вектор розвитку сучасного суспільства. *Українські студії в європейському контексті*. 2021. № 4. С. 181–187.
5. Ярошенко Т. Еволюція журналу як засобу наукової комунікації: від друкованих видань до оригінальних електронних журналів. *Вісник Книжкової палати*. 2005. № 10(111). С. 29-34; № 11(112). С. 29–34.
6. Ярошенко Т. Наукові комунікації ХХІ століття: електронні ресурси для науки та освіти України. *Бібліотечний вісник*. 2006. № 5. С. 17–22.